

KARAKTERBOMEN VAN EIGEN BODEM

Tekst: Paul Geerts

Foto's: Paul Geerts / VVOG / Openbaargroen.be / Boomkwekerij Joos

'Voor elke plek de juiste boom'. Dat is het motto van Joos Van Tieghem van Boomkwekerij Joos in Beveren-Leie (Waregem). Naast de teelt van klassieke hoogstambomen heeft hij zich in de loop der jaren meer en meer toegelegd op het kweken van wat hij 'karakterbomen' noemt: bomen met een bijzondere vorm en landschappelijke waarde, zoals meerstammige bomen en knotbomen.

Joos en Charles Van Tieghem in de kwekerij

Joos Van Tieghem was van jongsaf gefascineerd door bomen. Bijna veertig jaar geleden startte hij een boomkwekerij op een stukje grond dat hij van zijn vader, die landbouwer was, mocht gebruiken. Aanvankelijk kweekte hij vooral klassieke hoogstambomen, maar geleidelijk aan verschoof zijn interesse naar meerstammige bomen. "Ook toen ik nog vooral hoogstambomen kweekte, besteedde ik altijd heel veel aandacht aan hun landschappelijke waarde en hoe ze het best tot hun recht komen in een tuin. Aan bomen die aansluiten bij hun omgeving. Zo ben ik mij meer en meer gaan interesseren voor bomen met een opvallende vorm, met een eigen karakter en schoonheid, en ben ik tot die meerstammige bomen gekomen." Nu runt hij, samen met zijn zoon Charles, een bedrijf van 25 ha met een uniek assortiment van zowel klassieke hoogstambomen als meerstammige bomen, knotbomen, hagen en solitaire struiken.

Vader en zoon

Sinds zijn zoon Charles in 2005 in de zaak kwam, en zich bezighoudt met de meer klassieke hoogstambomen, legt Joos zich vooral toe op wat hij 'karakterbomen' noemt: meerstammige bomen, bomen op half- en korte stam waarvan de kruin op de grond begint en grote solitaire struiken. Enkele jaren geleden kwamen daar ook de knotbomen bij.

"Eigenlijk hebben we hier twee kwekerijen binnen hetzelfde bedrijf," zo zegt hij. "De klassieke, gezaaide loofbomen zoals eik, beuk, linde, es en els vormen nog altijd onze hoofdteelt. Een deel daarvan is ook beschikbaar met autochtone herkomst, zoals *Fraxinus excelsior* 't hoge bos leper', *Carpinus betulus* 'Hayesbos', *Alnus glutinosa* 'ter hulst' en *Quercus robur* 'Warandeduinen'. Daarnaast hebben we een ruime keuze aan minder klassieke geënte variëteiten en fruitbomen, ook in grote maten, aan kleinere, landschappelijk waardevolle bomen en brede, hoge solitaire

Meerstammige bomen in de Seniorenhof in Neu-Oetlikon (Zürich), een project van Atelier WW

struiken zoals meidoorn, sporkhout, stecliep, mispel, kormoelje, kardinaalsmuts enzovoorts. Ideaal om schermen te vormen of gaten te vullen. En dan zijn er mijn 'buitenbeentjes', mijn 'karakterbomen': meerstammig, met korte stam, geknot... De combinatie van twee generaties en twee benaderingen die elkaar perfect aanvullen, is vrij uniek in ons land en maakt dat we voor elk project een passend advies in huis hebben en voor elke plaats de meest geschikte bomen kunnen voorstellen."

Meerstammig

Toen Joos Van Tieghem in de jaren negentig startte met het kweken van meerstammige bomen, was hij een pionier op dat vlak. Vandaag is hij, met meer dan 100 soorten meerstammige bomen, een referentie in dat segment geworden. Naast de courante soorten zoals Haagbeuk,

Es, Tamme kastanje, Hazelaar, Meidoorn, Krentenboom, Sporkhout, Mispel, Zwarte els, Grove den, Taxus, verschillende kersen en appels, esdoorns, lindes, berken, wilgen, eiken, magnolia's, cornussen en lijsterbessen, kweekt hij ook tal van minder courante meerstammige soorten zoals *Broussonetia papyrifera*, *Cercis siliquastrum*, *Halesia carolina*, *Koelreuteria paniculata*, *Liriodendron tulipifera*, *Pterocarya fraxinifolia*, *Parrotia persica*, *Nothofagus antarctica*, *Nyssa sylvatica*, *Ostrya carpinifolia*, *Quercus ilex*, *Q. hispanica* 'Fulhamensis' en *Q. phellos*, *Sophora japonica*, *Morus alba* en *M. nigra*, *Zelkova serrata*, enzovoorts.

Als we met hem rondlopen op zijn kwekerij, rond het prachtig gerenoveerde 'Follets Hof' in Beveren-Leie, een boerenhof uit de 18de eeuw, benadrukt hij meerdere keren dat hij geen 'systeem' volgt bij het vormen van zijn meerstammige bomen of niet naar een vooraf bedachte vorm werkt.

KWEKERIJ /// BOOMKWEKERIJ JOOS

Maar dat hij al zijn opgroeiende bomen geregeld bekijkt en ze probeert te 'lezen'. De meest karaktervolle of getorste stammen blijven staan, de rest wordt weggesnoeid, zo zegt hij, terwijl hij van de ene boom naar de andere loopt, ze bekijkt en betast. "Soms blijven er maar twee stammen over, soms vijf of meer. Soms staan ze op een korte stam waarop dan verschillende zijtakken vertrekken. Dat is voor een stuk gevoel, maar natuurlijk ook ervaring om te weten wat het effect zal zijn. Geen enkele boom is dan ook hetzelfde, het zijn allemaal unieke exemplaren. Dat is niet het spannende. Ik ben eigenlijk voortdurend bezig met schoonheid, ontroering, uitbundigheid..."

"Door hun onregelmatige, grillige vormen geven ze een emotionele toets aan tuin, park of landschap," vindt Joos. "Ik zeg vaak dat het de boom van de creatieveling is, die niet alleen karakter heeft, maar ook tal van mogelijkheden biedt: parasolboom, klimboom, speelboom, huttenboom... En waarom zou een dreef alleen uit identieke, kaarsrechte exemplaren mogen bestaan? Een dreef met meerstammige bomen kan zeker even mooi zijn. En parken en pleinen kunnen een totaal andere aanblik krijgen door te werken met niet alledaagse vormen."

Ook veel tuinontwerpers en landschapsarchitecten hebben de voorbije jaren de charme van die meerstammige bomen (her)ontdekt vanwege hun losse, grillige vorm en hun natuurlijke uitstraling. Ze worden dan ook steeds vaker toegepast. Als weelderige blikvanger in kleine tuinen of ter vervanging van de saaie bolcatalpa's en dakplatanen in zogenaamd minimalistische tuinen, al dan niet in combinatie met vakbeplanting of bodembedekkers, of gewoon in gras of grind; als beeldbepalende elementen in grotere tuinen, parken en publieke ruimten waar ze bijdragen aan de sfeer en de belevingswaarde, en een verrassende dieptewerking creëren; als een natuurlijk,

Een meerstammige meidoorn, Crataegus monogyna, in de privétuin van Joos Van Tieghem.

Zelkova serrata bij een privéproject van Van Tieghem

organisch tegengewicht voor strakke, stedelijke architectuur; of voor landschappelijke beplantingen op bijvoorbeeld rotondes of een laanbeplanting met een unieke uitstraling.

Knotbomen

Sinds enkele jaren heeft Joos Van Tieghem zich ook toegelegd op het kweken van knotbomen. Niet alleen wilgen, maar ook es, els, fladderiep, zomereik, veldesdoorn en haagbeuk. "Knotbomen zijn al eeuwenlang een vertrouwd beeld in ons landschap en ze zijn ecologisch gezien ook bijzonder waardevol. Alleen daarom al zouden we ze opnieuw veel meer moeten aanplanten," vindt hij. "Het kweken van bomen en struiken die aansluiten bij de omgeving is altijd onze drijfveer geweest. Bovendien zijn knotbomen zeer geschikt voor de kleinere tuinen van vandaag: ze nemen weinig plaats in en zijn toch heel mooi en karaktervol. Ook dat is een van onze uitgangspunten: voor elke plaats bestaat er een boom, op voorwaarde dat hij correct en met liefde beheerd wordt. Het zijn bomen voor mensen die graag met hun tuin bezig zijn."

Een oude meerstammige Vleugelhoot, Pterocarya fraxinifolia

Maatwerk

Joos van Tieghem staat zijn klanten dan ook met raad en daad bij. "Die karakterbomen zijn een nicheproduct dat maatwerk en een creatieve visie vereist. De juiste boom op de juiste plaats is soms een moeilijke evenwichtsoefening. Een boom staat immers niet op zichzelf. Hij staat in relatie met de omgeving, hij helpt de tuin en de tuinbeleving bepalen. We zijn dus ook bezig met de dingen die rondom een boom of bomengroep gebeuren. Intensief overleg met de tuinontwerper of -aannemer is dan ook een must, dat zijn onze belangrijkste klanten. Dat gaat van het adviseren van boomsoorten over maten en vormen tot de ondersteuning bij de aanplant. Op die manier willen we stimulerend werken en kansen creëren om tot resultaten te komen die specifiek zijn voor elke plek. Door af en toe eens af te stappen van de klassieke denkpatronen vergroten we de mogelijkheden om tot een boeiende tuin te komen. We ontvangen op de kwekerij ook veel tuinaannemers en -architecten die hier, al dan niet samen met hun klanten, hun planten komen uitzoeken. Omdat we goed op de hoogte zijn van de mogelijke toepassingen van ons plantgoed, kunnen we hen goed adviseren."

Meerstammige boom als accent in de bloementuin

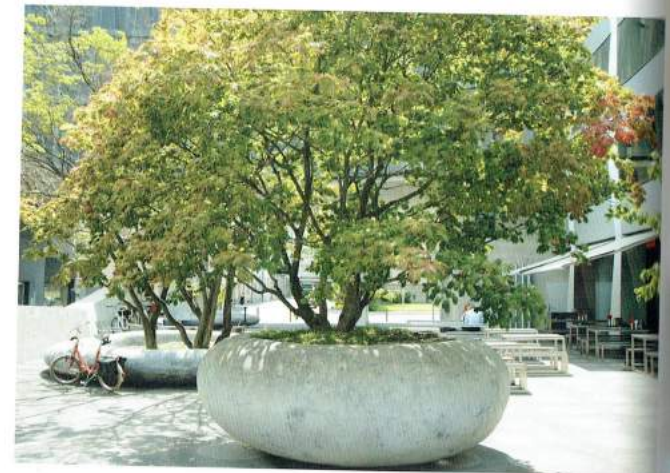

*Sidi-Areal in het Zwitserse Winterthur van Kuhn
Landschaftsarchitekten*

*Meerstammige bomen bij een project van Daniël
Ost in de Stationstraat in Sint-Niklaas*

Dat mensen vandaag geen bomen meer planten omdat ze schrik hebben dat ze te groot worden, te veel licht wegnemen of de tegels van het terras zullen opdrukken, begrijpt Joos niet. "Mijn filosofie is dat er in een tuin geen problemen zijn, alleen oplossingen. Een boom die te dicht bij het huis staat of te veel licht wegneemt, een tak die te laag hangt of te ver bij de burens hangt? Je kan die tak weghalen of in het slechtste geval de boom omhakken en elders een nieuwe planten. Een tuin is geen statisch gebeuren, maar iets dat voortdurend beweegt. Het is een ontmoetingsplaats tussen mensen en planten. Tuinieren is aanwezig zijn en vooral kijken. En ingrijpen wanneer dat nodig is. Maar geen bomen meer planten uit schrik voor latere problemen... Uiteindelijk gaat het om de 'spirit': wat wil de tuineigenaar, wat betekent die boom voor hem of haar, welke belevingswaarde heeft de boom en hoeveel 'last' wil men verdragen. Wil hij terug de natuurlijke schoonheid van een boom rond zijn woning ontdekken en waarderen?"

*Een stadsplein in Zürich met
meerstammige bomen in grote
bloembakken, een project van
Vogt Landschaftsarchitekten.*

Boomkwekerij Joos

Sint Jansstraat 71
8791 Waregem
WWW.BOOMKWEKERIJJOOS.BE